

MAŽI PADARĖLIAI – DIDELĖS PROBLEMOS. KĄ KIEKVIENAS TURIME ŽINOTI APIE PEDIKULIOZĘ?

KAS YRA PEDIKULIOZĖ (UTĖLĖTUMAS)?

Pedikuliozė (utėlėtumas) – tai užsikrėtimas utėlėmis. Pedikuliozės sukėlėjai: galvinė utėlė *Pediculus humanus capitis*, parazituoianti žmogaus galvos plaukuose, drabužinė utėlė *Pediculus humanus corporis*, parazituoianti žmogaus drabužiuose, *Phthirus pubis*, parazituoianti gaktos srities (intensyvaus užsikrėtimo atveju – ir kitose plaukuotose kūno vietose) plaukuose. Visų rūšių utėlės maitinasi žmogaus krauju, sudeda kiaušinius (glindas), kuriuos priklįuoja prie plauko arti odos. **Utėlės nešokinėja, neskraido, bet greitai šliaužioja.**

KAIP ATPAŽINTI PEDIKULIOZĘ?

Tušti glindų kiautai, negyvos glindos ar utėlės gali būti įvardijama kaip buvęs užsikrėtimas. Gyvos, judančios utėlės ar gyvos glindos, esančios arti plauko šaknies, patvirtina aktyvų užsikrėtimą. Glindos yra 1,0–1,5 mm dydžio, suaugusi utėlė yra maždaug sezamo sėklos dydžio. Pleiskanos gali būti klaidingai priskiriamos glindoms, tačiau glindos skirtingai nei pleiskanos būna tvirtai prisiklijavusios prie plauko, jos nenukrenta nuo judesio, brūkštelėjimo ar pūstelėjimo. Taip pat užsikrėtimą pedikulioze gali išduoti niežulys, ypač stipriai juntamas sprando zonoje, už ausų bei ties pakaušiu.

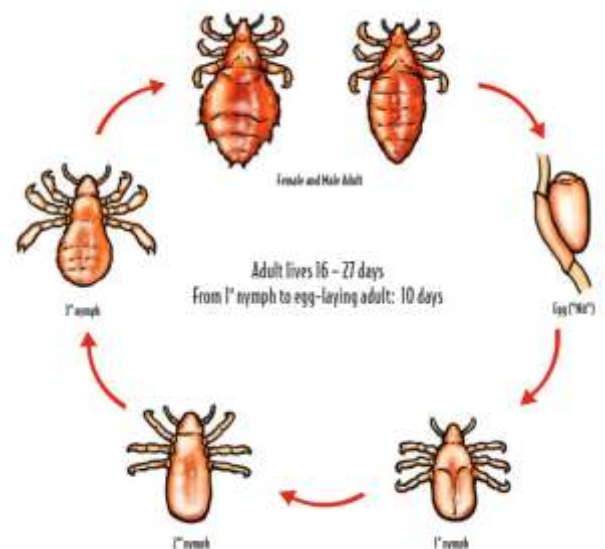

UTĖLĖS GYVENIMO CIKLAS

- ❖ Patelė padeda 6-8 kiaušinius (glindas) per dieną. Juos priklijuoja prie plauko labai arti odos.
- ❖ Lerva (nimfa) išsivysto per 7-10 dienų, o likęs glindos kiautas lieka priklijuotas prie plauko.
- ❖ Lervos (nimfos) neplinta kitiems asmenims, užsikrėsti galima tik suaugusiomis utėlėmis.
- ❖ Galvinė utėlė gyvena maždaug 30 dienų ir per gyvenimą sudeda apie 100 kiaušinių.
- ❖ Be žmogaus išorinėje aplinkoje utėlė išgyvena ne ilgiau 24 val.
- ❖ Drabužinės utėlės gyvena ir deda kiaušinius skalbinių ar drabužių raukšlėse, ypač – siūlėse. Kiaušinius prilipina prie audinio plaukelių arba prie žmogaus kūno plaukelių, išskyrus galvą.

KAIP UTĖLĖS PLINTA?

Utėlėmis užsikrečiama ilgalaikio tiesioginio sąlyčio su utėlių turinčiais žmonėmis metu (vaikų kolektyvuose, perpildytame transporte) bei besikeičiant drabužiais, patalyne, šukomis, šepečiais, naudojantis bendra lova, rankšluosčiais, pagalvėmis, keičiantis galvos apdangalais bei juos laikant kartu, kai utėlė gali patekti nuo vieno asmens galvos į kito asmens galvą.

KAIP SUSIDOTI SU UTĖLĖMIS?

Mechaninis būdas. Plaukai sudrėkinami 4-5 proc. acto tirpalu ir šukuojami specialiomis tankiomis šukomis apie 30 min., kol pašalinamos gyvos utėlės. Šukavimas kartojamas dvi savaites kas 3-4 dienas.

Medikamentai. Utėles naikinantys medikamentai (pedikuliocidai) naudojami tik išaiškinus utėlėtumą. Medikamentai perkami vaistinėje ir naudojami griežtai laikantis vartojimo instrukcijų. Medikamentai naudojami du kartus su 7 dienų pertrauka, jei kitaip nenurodyta vartojimo instrukcijoje. Pavartojus medikamentą plaukus reikia rūpestingai išsukuoti tankiomis šukomis. Po galvos plaukų apdorojimo preparatu, pastebėjus gyvų utėlių, būtina procedūrą pakartoti pasirinkus kitą medikamentą.

Papildomos priemonės. Galvos apdangalai, lovos skalbiniai, pagalvės kruopščiai plaunami karštesniame nei 60 laipsnių vandenyje, šukos ir kiti plaukų priežiūros reikmenys plaunami arba mirkomi 4-5 proc. acto tirpale 30 min.

KAS DAŽNIAUSIAI TRUKDO ĮVEIKTI PEDIKULIOZĘ?

- Vaikų, turinčių utėlių ar glindų, vedimas į mokyklą.
- Užsikrėtimo pedikulioze slėpimas nuo ugdymo įstaigos.
- Medikamentas panaudotas nesilaikant instrukcijoje nurodytų reikalavimų.
- Panaudotas neefektyvus medikamentas.
 - Pakartotinas užsikrėtimas nuo kito asmens.

MITAI IR FAKTAI APIE PEDIKULIOZĘ

MITAS

Utėlės – nešvaros požymis.

FAKTAS

Utėlėmis užsikrėsti vienodas galimybes turi visi – tiek atidžiai besirūpinantys kūno švara, tiek higienos taisyklių nepaisantys asmenys.

MITAS

Utėlės gali užsokti ant jūsų.

FAKTAS

Utėlės nei skraido, nei šokinėja – jos ant kito žmogaus gali tik perropoti. Didžiausia tikimybė užsikrėsti utėlėmis, kai susiliečiama galvomis – vaikams žaidžiant, miegant kartu ir pan.

MITAS

Utėlėmis užsikrečia tik vaikai.

FAKTAS

Nors dažniausiai utėlių turi ikimokyklinio ir pradinųjų klasių vaikai, jie gali užkrėsti ir kitus šeimos narius. Paprastai dėl ilgesnių plaukų mergaitės ir moterys užsikrečia dažniau nei berniukai ir vyrai.

Parengė:

Karolina Kukliauskaitė
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė